1. మాడ్యూల్ మరియు దాని యొక్క వివరాలు

మాడ్యూల్	
విషయం పేరు	ఆర్థికశాస్త్రం
కోర్సు పేరు	ఆర్థికశాస్త్ర 01 (పదవ తరగతి, సెమిస్టర్ - 1)
మాడ్యూల్ పేరు / శీర్షిక	మానవ మూలధన ఏర్పాటు - పార్ట్ 2
మాడ్యూల్ ఐడి	keec_10502
ముందస్తు అవసరాలు	మానవ మరియు ఆర్థిక వృద్ధి జ్ఞానం గురించి.
లక్ష్యాలు	ఈ పాఠం విన్న తర్వాత అభ్యాసకులు ఈ క్రింది వాటిని అర్థం చేసుకోగలుగుతారు: • మానవ మూలధనం యొక్క భావన • మానవ మూలధనం ఏర్పాటు సమస్య • విద్య మరియు దాని ప్రాముఖ్యత • పాఠశాల విద్యా రంగంలో ప్రధాన ప్రభుత్వ కార్యక్రమాలు • ఆరోగ్య రంగంలో ప్రధాన ప్రభుత్వ కార్యక్రమాలు
కీలకపదాలు	మానవ మూలధన ఏర్పాటు, విద్య, ఆరోగ్యం, ప్రభుత్వం జోక్యం

2. Development Team

Role	Name	Affiliation
National MOOC Coordinator (NMC)	Prof. Amarendra P. Behera	CIET, NCERT, New Delhi
Program Coordinator	Dr. Mohd. Mamur Ali	CIET, NCERT, New Delhi
Course Coordinator (CC) / PI	Prof. Neeraja Rashmi	DESS, NCERT, New Delhi
Subject Matter Expert (SME)	Mr. Puneet Arora	Tagore School, Maya Puri, New Delhi
Review Team	Dr. Meera Malhan Dr. Bharat Bhushan	DCAC, University of Delhi Shyam Lal College, University of Delhi
Translator	M. Rajendra Kumar	PGT Economics TS Model School and Jr. College, Kethepally Nalgonda, Telangana-508211

విషయ సూచిక

1. పరిచయం
2. మానవ మూలధన ఏర్పాటు: అంశాలు మరియు సమస్యలు
3. భారతదేశంలో మానవ మూలధన ఏర్పాటు
4. భారతదేశంలో విద్యా రంగం
5. ప్రాథమిక విద్య
6. పాఠశాల విద్యా రంగంలో ప్రధాన ప్రభుత్వ కార్యక్రమాలు
7. ఉన్నత విద్య
8. విద్యలో లింగ సమానత్వం
9. ఆరోగ్య రంగంలో ప్రధాన కార్యక్రమాలు
10. ముగింపు

పరిచయం

ఈ మాడ్యూల్‌లో, భారతదేశంలో మానవ మూలధన ఏర్పాటు యొక్క స్థితిని విశ్లేషిస్తాము.మానవ మూలధన ఏర్పాటు విద్య, ఆరోగ్యం, ఉద్యోగ శిక్షణ, వలస, గ్రామీణాభివృద్ధి ప్రసార ప్రసార మరియు సమాచార సాంకేతిక పరిజ్ఞానంలో పెట్టుబడుల ఫలితం అని చూశాము. మానవ మూలధన ఏర్పాటు విద్య మరియు ఆరోగ్యం రెండు ముఖ్యమైన వనరులు. మనలాంటి అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశంలో, జనాభాలో ఎక్కువ భాగం దారిద్ర్యరేఖకు దిగువన నివసిస్తున్నారు, వీరిలో చాలామందికి ప్రాథమిక విద్య మరియు ఆరోగ్య సంరక్షణ సౌకర్యాలు అందుబాటులో లేవు.
అంతేకాక, మన ప్రజలలో ఎక్కువ మంది మంచి నాణ్యమైన ఆరోగ్య సంరక్షణ మరియు ఉన్నత విద్యను చేరుకోవడానికి ఖర్చులు భరించలేరు. ఇంకా, ప్రాథమిక విద్య మరియు ఆరోగ్య సంరక్షణ పౌరుల హక్కుగా పరిగణించబడినప్పుడు, విద్య మరియు ఆరోగ్య సేవలు పౌరులకు మరియు సామాజికంగా అణగారిన వర్గాలకు చెందిన వారికి ప్రభుత్వం ఉచితంగా అందించాల్సిన అవసరం ఉంది. 100 శాతం అక్షరాస్యతను సాధించాలనే లక్ష్యాన్ని నెరవేర్చడానికి మరియు గణనీయంగా భారతీయుల సగటు విద్యా నైపుణ్యాలను పెంచడానికి, కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు రెండూ, విద్యా రంగంలో ఖర్చులను పెంచుతున్నాయి.

మానవ మూలధన ఏర్పాటు: అంశాలు మరియు సమస్యలు

ఆర్థిక వ్యవస్థ యొక్క వేగవంతమైన ఆర్థిక అభివృద్ధికి, సమర్థవంతమైన మరియు ఉత్పత్తి కలిగిన మానవ మూలధన వాటాను నిర్మించాలి. అయినప్పటికీ, మానవుని పురోగతికి ఆటంకం కలిగించే కొన్ని మూలధన ఏర్పాటు అంశాలు మరియు సమస్యలు ఉన్నాయి. మానవ మూలధనం ఏర్పడటానికి కేటాయించిన వనరులు అవసరమైన వాటికి చాలా తక్కువ. ఈ కారణంగా, మానవ మూలధనం ఏర్పడటానికి సౌకర్యాలు సరిపోవు.

విద్యావంతులైన వ్యక్తుల సామర్థ్యాలు (నిరుద్యోగం విషయంలో) ఉపయోగించుకోకపోవడం లేదా తక్కువ వినియోగం (నిరుద్యోగం విషయంలో) ఉపయోగించడం వల్ల సమాజ వనరులు చాలా వృధా అవుతున్నాయి. భారీ నిరక్షరాస్యత, పేలవమైన నమోదు నిష్పత్తి, అధిక డ్రాప్-అవుట్ రేటు మరియు ఆరోగ్య సౌకర్యాలు ఇతర అసమర్థతలు, సరిగా పరిష్కరించబడలేదు. మంచి ఉద్యోగ అవకాశాలు మరియు అధిక జీతాలు కోసం ప్రజలు ఒక ప్రదేశం నుండి మరొక ప్రదేశానికి వలస వెళతారు. ఇది అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశంలో అరుదుగా ఉండే వైద్యులు, ఇంజనీర్లు మొదలైన నాణ్యమైన మరియు మంచి ప్రమాణం ఉన్న వ్యక్తులను కోల్పోవటానికి దారితీస్తుంది. నాణ్యమైన మానవుని మూలధనం కోల్పోయే ఖర్చు చాలా ఎక్కువ. మానవ మూలధన నాణ్యతకు జనాభాలో నిరంతర పెరుగుదల ప్రతికూల ప్రభావితం చూపింది. ఇది సౌకర్యాల తలసరి లభ్యతను తగ్గిస్తుంది.
వనరులు, ప్రాధమిక మరియు మాధ్యమిక విద్య పోలిస్తే తక్కువ ప్రజలకు ఉద్దేశించిన ఉన్నత విద్య వైపు మళ్లించబడ్డాయి. ఈ కారణంగా, ఆర్థిక వ్యవస్థ యొక్క అధిక భాగం సాధారణ ఉత్పాదకత తక్కువగా ఉంది. వివిధ వర్గాల మానవ వనరుల డిమాండ్ మరియు సరఫరా మధ్య అసమతుల్యత ఉంది, ప్రత్యేకించి అధిక నైపుణ్యం కలిగిన సిబ్బంది విషయంలో దీనిని చూస్తాము. ఇటువంటి అసమతుల్యత ఉండటం వల్ల వనరులు వృథా అవుతాయి. విద్యకు సంబంధించి, ముఖ్యంగా విజ్ఞాన శాస్త్ర రంగాలలో మరియు ఆధునిక సాంకేతిక పరిజ్ఞానం యొక్క అభివృద్ధి సంతృప్తికరంగా లేదు.

భారతదేశంలో మానవ మూలధన ఏర్పాటు

విద్య, ఆరోగ్యం, ఉద్యోగ శిక్షణ, వలస మరియు సమాచారంలో పెట్టుబడుల ఫలితమే మానవ మూలధన ఏర్పాటు అని మనం ఇప్పటికే తెలుసుకున్నాము. వీటిలో విద్య మరియు ఆరోగ్యం మానవ మూలధన ఏర్పాటు ముఖ్యమైన వనరులు. మనది కేంద్ర ప్రభుత్వం, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు మరియు స్థానిక ప్రభుత్వాలు (మునిసిపల్ కార్పొరేషన్లు, మునిసిపాలిటీలు మరియు గ్రామ పంచాయతీలు) కలిగిన సమాఖ్య దేశం అని మనకు తెలుసు. భారత రాజ్యాంగం ప్రతి స్థాయి ప్రభుత్వంచే నిర్వహించాల్సిన విధులను పేర్కొంది. దీని ప్రకారం, విద్య మరియు ఆరోగ్యం రెండింటిపై ఖర్చులు ఒకేసారి ప్రభుత్వంలోని మూడు అంచెల చేత నిర్వహించబడతాయి. ఇప్పుడు ప్రశ్న ఏమిటంటే భారతదేశంలో విద్య మరియు ఆరోగ్యాన్ని ఎవరు చూసుకుంటారు? విద్య, ఆరోగ్య రంగాలలో ప్రభుత్వ జోక్యం అవసరం ఉందా. విద్య మరియు ఆరోగ్య సంరక్షణ సేవలు వ్యక్తిగతమైన మరియు సామాజిక ప్రయోజనాలను సృష్టిస్తాయని అందరికీ తెలుసు మరియు ఇది విద్యలో ప్రైవేట్ పెట్టుబడితో పాటు ప్రభుత్వ పెట్టుబడుల అవసరాన్ని నొక్కి చెబుతుంది. విద్య మరియు ఆరోగ్యంపై ఖర్చులు గణనీయమైన దీర్ఘకాలిక ప్రభావాన్ని చూపుతాయి మరియు అవి తక్కువ ఉండవు, అందువల్ల ప్రభుత్వ జోక్యం అవసరం. ఉదాహరణకు, ఒక పిల్లవాడు పాఠశాలలో చేరిన తర్వాత లేదా అవసరమైన సేవలు అందించని ఆరోగ్య సంరక్షణ కేంద్రంలో చేరిన తర్వాత, పిల్లవాడిని మరొక సంస్థకు మార్చడానికి నిర్ణయం తీసుకునే ముందు, గణనీయమైన మొత్తంలో నష్టం జరిగి ఉండేది. అంతేకాకుండా, ఈ సేవల యొక్క వ్యక్తిగత వినియోగదారులకు సేవల నాణ్యత మరియు వాటి ఖర్చుల గురించి పూర్తి సమాచారం లేదు.ఈ పరిస్థితిలో, విద్య మరియు ఆరోగ్య సేవలను అందించేవారు

గుత్తాధిపత్యాన్ని పొందుతారు మరియు దోపిడీకి పాల్పడతారు. ఈ పరిస్థితిలో ప్రభుత్వ పాత్ర ఏమిటంటే, ఈ సేవల యొక్క ప్రైవేట్ సర్వీసు అందించేవారు ప్రభుత్వం నిర్దేశించిన ప్రమాణాలకు కట్టుబడి ఉండేలా చూడటం మరియు సరైన ధరను వసూలు చేయడం.
భారతదేశంలో, యూనియన్ మరియు రాష్ట్ర స్థాయిలో విద్యా మంత్రిత్వ శాఖలు, విద్యా విభాగాలు మరియు వివిధ సంస్థలు వంటి నేషనల్ కౌన్సిల్ ఆఫ్ ఎడ్యుకేషనల్ రీసెర్చ్ అండ్ ట్రైనింగ్ (NCERT), విశ్వవిద్యాలయం గ్రాంట్స్ కమిషన్ (యుజిసి) మరియు ఆల్ ఇండియా కౌన్సిల్ ఆఫ్ టెక్నికల్ ఎడ్యుకేషన్ (ఎఐసిటిఇ) విద్యారంగంలోకి వచ్చే సంస్థలకు సదుపాయం కల్పిస్తున్నాయి
అదేవిధంగా, యూనియన్ వద్ద ఆరోగ్య మంత్రిత్వ శాఖలు మరియు రాష్ట్ర స్థాయి, ఆరోగ్య విభాగాలు మరియు ఇండియన్ కౌన్సిల్ ఫర్ మెడికల్ రీసెర్చ్ (ICMR) వంటి వివిధ సంస్థలు ఆరోగ్య రంగ పరిధిలోకి వచ్చే సంస్థలకు సదుపాయం కల్పిస్తున్నాయి.

భారతదేశంలో విద్యా రంగం

విద్య కోసం ప్రభుత్వం చేస్తున్న ఖర్చు రెండు విధాలుగా వ్యక్తీకరించబడింది, మొత్తం శాతంగా ప్రభుత్వ వ్యయం మరియు (ii) స్థూల జాతీయోత్పత్తి (జిడిపి) శాతం. విద్యలో వ్యయాల శాతం, ప్రభుత్వం పథకాలలో విద్య యొక్క ప్రాముఖ్యతను సూచిస్తుంది. దేశ ఆదాయంలో విద్య అభివృద్ధికి ఎంత కట్టుబడి ఉందో జిడిపిలో విద్యా వ్యయం శాతం తెలియజేస్తుంది. 1952 - 2014 మధ్యకాలంలో, మొత్తం ప్రభుత్వ శాతంగా విద్యా వ్యయం 7.92 నుండి 15.7 కు పెరిగింది మరియు జిడిపి శాతం 0.64 నుండి 4.13 కు పెరిగింది. ఇప్పటికీ భారతదేశంలో విద్యపై ప్రభుత్వ వ్యయాల నిష్పత్తి యాభైల ప్రారంభం నుండి మూడు దశాబ్దాలుగా దాదాపు స్థిరంగా ఉంది. ఇది 1980 ల మధ్యలో పెరగడం ప్రారంభమైంది దీనితో ప్రాథమిక విద్య స్థితిలో గణనీయమైన మెరుగుదల ఉంది మరియు విద్యలో అంతర్-రాష్ట్ర అసమానతలలో గణనీయమైన పెరుగుదల ఉంది. భారతదేశంలో ఇప్పటికీ ప్రభుత్వ వ్యయం సరిపోదు. ఇది 2014-15 లో జిడిపిలో 3.1 శాతం మాత్రమే కాగా, లక్ష్యం జిడిపిలో 6 శాతం ఉంది . అయితే, ప్రైవేటు రంగ పెట్టుబడులు విద్యపై ఎక్కువగా ఉన్నాయి. 2011 జన గణనా ప్రకారం, భారతదేశంలో సగటు అక్షరాస్యత రేటు 74.04 శాతం, ఇది 1951 లో 18.33 శాతం.మనం చూడగలిగినట్లుగా, మన జనాభాలో నాలుగవ వంతు మంది నిరక్షరాస్యులు. చాలా రాష్ట్రాలు జాతీయ సగటు అక్షరాస్యత రేటు కంటే తక్కువగా ఉన్నాయి మరియు అంతర్-రాష్ట్ర అసమానతలు కూడా ఉన్నాయి. కేరళలో అత్యధిక అక్షరాస్యత 93.91 శాతం, బీహార్ 63.82 శాతంతో అత్యల్ప ర్యాంకులో ఉంది (సెన్సస్, 2011). అక్షరాస్యత విషయానికొస్తే, అనేక ఆసియా దేశాలతో పోలిస్తే భారతదేశం తక్కువ స్థానంలో ఉంది. మానవాభివృద్ధి నివేదిక 2011 ప్రకారం, 2005-1010 లో భారతదేశంలో వయోజన నిరక్షరాస్యత రేటు చైనాలో 6 శాతం, శ్రీలంకలో 9.4 శాతం, ఫిలిప్పీన్స్లో 4.6 శాతం మరియు అర్జెంటీనాలో 2.3 శాతం. అక్షరాస్యత రంగంలో భారతదేశం యొక్క పేలవమైన పనితీరు దాని మొత్తం అభివృద్ధిని ప్రభావితం చేసింది విస్తృతంగా నమ్ముతారు.

క్ర.సంఖ్య	వివరాలు	1990	2000	2015
1	వయోజన అక్షరాస్యత రేటు (15 ఏళ్లు పైబడిన వారిలో శాతం)			
	1.1 పురుషులు	61.9	68.4	81
	1.2 మహిళలు	37.9	45.4	63
2.	ప్రాథమిక పూర్తి చేసిన రేటు (15+ నుండి 24 సంవత్సరాల వయస్సు గలవారిలో శాతం)			
	2.1 పురుషులు	78	85	94
	2.2 మహిళలు	61	69	99
3.	వయోజన అక్షరాస్యత రేటు(15+ నుండి 24 సంవత్సరాల వయస్సు గలవారిలో శాతం)			
	3.1 పురుషులు	76.6	79.7	92
	3.2 మహిళలు	64.2	64.8	87

మూలం: ఇండియన్ ఎకనామిక్ డెవలప్‌మెంట్, XI తరగతి పాఠ్య పుస్తకం ఎన్‌సిఇఆర్‌టి

ప్రాథమిక మరియు మాధ్యమిక విద్య

ప్రాథమిక విద్య (ప్రాథమిక మరియు ఉన్నత పాఠశాల విద్య) మొత్తం విద్య వ్యయంలో ప్రధాన వాటాను కలిగి ఉంటుంది. ఉన్నత లేదా తృతీయ విద్య (కళాశాలలు, పాలిటెక్నిక్స్ మరియు విశ్వవిద్యాలయాలు వంటి ఉన్నత విద్యాసంస్థలు) వాటా చాలా తక్కువ. అయినప్పటికీ, ప్రభుత్వం తృతీయ విద్యకు సగటున తక్కువ ఖర్చు చేస్తుంది, తృతీయ విద్యలో ప్రతి విద్యార్థికి ఖర్చు ప్రాథమిక విద్యకంటే ఎక్కువ. ఆర్థిక వనరులను తృతీయ విద్య నుండి ప్రాథమిక విద్యకు బదిలీ చేయాలని దీని అర్థం కాదు. మనం పాఠశాల విద్యను విస్తరిస్తున్నప్పుడు, మనకు ఎక్కువ శిక్షణ పొందిన అధ్యాపకులు అవసరం; అందువల్ల, అన్ని స్థాయిల విద్యకు ఖర్చు పెంచాలి. పిల్లల ఉచిత నిర్బంధ విద్య హక్కు చట్టం 2009 (ఆర్టీఈ చట్టం) పార్లమెంటు ఆమోదించింది. విద్య హక్కు చట్టం యొక్క ముఖ్యమైన అంశాలు ఏమిటంటే, ప్రతి బిడ్డకు ప్రాథమిక దశ వరకు ఉచిత మరియు నిర్బంధ విద్య ఉంటుంది, మూడు సంవత్సరాలలో నిర్ణీత పరిమితిలో పాఠశాలలు లేని ప్రాంతాల్లో పాఠశాలలు స్థాపించబడతాయి. ఈ చట్టంలోని నిబంధనలను అమలు చేయడానికి నిధులు సమకూర్చాల్సిన బాధ్యతలను కేంద్ర, రాష్ట్రాలు పంచుకుంటున్నాయి. తన బిడ్డను దగ్గరిలోని ఏ పాఠశాల అయినా పంపించడం తల్లిదండ్రుల లేదా సంరక్షకుడి విధి మరియు ఏ పాఠశాల అయినా పిల్లల ప్రవేశాన్ని తిరస్కరించకూడదు లేదా ప్రవేశ సమయంలో ఏదైనా నిర్ణీత రుసుం వసూలు చేయకూడదు.

పాఠశాల విద్యా రంగంలో ప్రభుత్వ ప్రధాన కార్యక్రమాలు

సర్వశిక్ష అభియాన్ (ఎస్ఎస్ఏ): ఇది ప్రాథమిక విద్య సార్వజనీకరణ కోసం 2001 లో ప్రారంభించబడిన ఒక ప్రధాన కార్యక్రమం,. ఇది రాష్ట్రాల భాగస్వామ్యంతో అమలు చేయబడుతుంది. SSA యొక్క అతి ప్రధానమైన లక్ష్యాలు.
(i) పాఠశాలల్లో పిల్లల నమోదును పెంచడం.
(ii) ప్రాథమికోన్నత దశ వరకు పిల్లలు అందరు నమోదయేటట్లు పెంచడం, మరియు
(iii) ప్రాథమిక మరియు ఉన్నత ప్రాథమిక స్థాయిలో అభ్యాసన సామర్థ్యాలు పెంచుతాయి.

విద్య హక్కు చట్టం యొక్క నిబంధనలు ఎస్ఎస్ఏ ద్వారా అమలు చేయబడుతున్నాయి.

(i) పాడే భారత్-బాడే భారత్: ఈ ప్రయత్నం 2014 లో SSA కింద ప్రారంభించబడింది (i) అవగాహనతో చదవడం మరియు వ్రాయడం పట్ల ఆసక్తిని సృష్టించడం ద్వారా భాషా అభివృద్ధి మెరుగుపరచడం, మరియు

(ii) గణితంలో సానుకూల ఆసక్తి మరియు అభిరుచికి ను సృష్టించడం.

(iIi)రాష్ట్రీయ మాధ్యమిక్ శిక్షా అభియాన్: RMSA యొక్క లక్ష్యం ఉన్నత పాఠశాల విద్య అందుబాటును మరియు దాని నాణ్యతను మెరుగుపరచడం. ఈ కార్యక్రమం 2009 లో ప్రవేశపెట్టబడింది. ఇది కూడా 2020 నాటికి మాధ్యమిక స్థాయి విద్యలో విద్యార్థులను సార్వత్రికంగా విద్యలో అందరు నమోదయేటట్లు చూడటం లక్ష్యంగా పెట్టుకుంది.ఈ కార్యక్రమాలు కాకుండా, ఇతర ప్రభుత్వ కార్యక్రమాలు పాఠశాలల్లో మధ్యాహ్న భోజన పథకం (1995 లో ప్రారంభించబడింది) మరియు కస్తూర్బా గాంధీ బాలికా విద్యాలయ (కెజిబివి) 2004 లో ప్రారంభించబడింది. పాఠశాలల్లో మధ్యాహ్న భోజన పథకం, విద్యలో అందరు నమోదయేటట్లు చూడటం మరియు హాజరును పెంచడం మరియు పిల్లలలో పోషకాల స్థాయిలను ఏకకాలంలో మెరుగుపరచడం. కెజిబివి పథకం యొక్క లక్ష్యం ప్రాథమికోన్నత స్థాయి వసతిగృహ నివాస పాఠశాలలను ఎస్సీ, ఎస్టీ, ఓబిసి, మైనారిటీ వర్గాలు మరియు దారిద్ర్యరేఖకు దిగువన ఉన్న బాలికలకు ఏర్పాటు చేయడం.

ఉన్నత విద్య

భవిష్యత్తు కోసం జ్ఞాన ఆధారిత సమాజాన్ని నిర్మించడానికి ఉన్నత విద్య అత్యంత శక్తివంతమైన సాధనం. భారతీయ ఉన్నత మరియు సాంకేతిక విద్యా విధానం ప్రపంచంలోనే అతిపెద్దది. కానీ ఉన్నత విద్య స్థాయికి చేరుకునే వారి సంఖ్య చాలా తక్కువ. కాబట్టి భారతదేశంలో విద్యావ్యవస్థ పిరమిడ్ ఆకారంలో ఉంది , ఎందుకంటే ఉన్నత విద్య స్థాయికి చేరుకుంటున్న వారి సంఖ్య క్రమంగా పడిపోతున్నది. ఉన్నత విద్య కోసం కేటాయింపులను పెంచాల్సిన అవసరం ఉంది మరియు ఉన్నత విద్యాసంస్థల ప్రమాణాలను మెరుగుపరచాలి, తద్వారా విద్యార్థులకు అటువంటి సంస్థలలో ఉపాధి నైపుణ్యాలు నేర్పబడతాయి.

విద్యలో లింగ సమానత్వం
మగ మరియు ఆడ మధ్య అక్షరాస్యత రేటులో తేడాలు తగ్గిపోతున్నాయి. ఇది లింగ సమానత్వంలో సానుకూల అభివృద్ధిని సూచిస్తుంది. ఏదేమైనా, మహిళల విద్యను ప్రోత్సహించాల్సిన అవసరం ఉంది, ఎందుకంటే ఇది మహిళల ఆర్థిక స్వాతంత్ర్యం మరియు సామాజిక స్థితిని మెరుగుపరచడానికి సహాయపడుతుంది. మహిళల విద్య సంతానోత్పత్తి రేటుపై మరియు మహిళలు, పిల్లల ఆరోగ్య సంరక్షణపై అనుకూలమైన ప్రభావాన్ని చూపుతుందని తెలియవచ్చింది.

ఆరోగ్య రంగంలో ప్రధాన కార్యక్రమాలు
స్వాతంత్ర్యం వచ్చిన వెంటనే, భారత ప్రభుత్వం అంటువ్యాధుల నియంత్రణ, వ్యాధుల నియంత్రణ మరియు చికిత్స కోసం ఆరోగ్య సంరక్షణ సేవలను అందించడం మరియు గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో వైద్య సదుపాయాల మెరుగుదల కోసం ఆరోగ్య శాఖలో ఉద్యోగులకు శిక్షణ ఇచ్చే కార్యక్రమాలను ప్రారంభించింది. తదనంతరం, ఐదవ పంచవర్ష ప్రణాళిక ప్రకారం, ఆరోగ్య సంరక్షణ కార్యక్రమాలు కుటుంబ సంక్షేమం మరియు బలహీన వర్గాలకు చెందినపిల్లలు, గర్భిణీ మరియు పాలిచ్చే తల్లులు పోషకాహార కార్యక్రమంతో అనుసంధానించబడ్డాయి.
తదనంతరం గ్రామీణ ప్రాంతాలు మరియు సమాజంలో నిర్లక్ష్యం చేయబడిన వర్గాలతో సహా పేద ప్రజలకు ఆరోగ్య సంరక్షణ సౌకర్యాలు విస్తరించబడ్డాయి. ఆసుపత్రిలో సౌకర్యాలు, పడకలు మరియు ఇతర వనరులను మెరుగుపరచారు. సమానమైన, చవకైనవ మరియు నాణ్యమైన ఆరోగ్య సౌకర్యాలకు సార్వత్రికత కల్పించడానికి నేషనల్ హెల్త్ మిషన్ (ఎన్‌హెచ్ఎం) 2013 లో ప్రారంభించబడింది. అందుబాటులో ఉన్న, సరసమైన మరియు సమర్థవంతమైన ప్రాథమిక ఆరోగ్య సంరక్షణ సౌకర్యాలు, ప్రత్యేకంగా జనాభాలోని పేద మరియు బలహీన వర్గాలకు అందించడం అవసరం.
ఆరోగ్య రంగంలో ప్రభుత్వం చేస్తున్న ఇతర ముఖ్యమైన కార్యక్రమాలు జనాయి సురక్ష యోజన, ప్రధాన మంత్రి స్వాస్థ్య సూరక్ష యోజన, స్వచ్ఛ భారత్ మిషన్. ఈ కార్యక్రమాలతో ఆరోగ్య రంగాలలో గణనీయమైన మెరుగుదల ఉంది. మరణాల రేటు 1951 లో వెయ్యికి 27.4 నుండి 2014 లో 7.0 కి తగ్గింది. శిశు మరణాల రేటు కూడా 1951 లో వెయ్యికి 164 నుండి 2013 లో వెయ్యికి 40 కి తగ్గింది.
పుట్టినప్పుడు ఆయుర్దాయం 1951 లో మగవారికి 37.2 సంవత్సరాల నుండి, ఆడవారికి 36.2 సంవత్సరాల నుండి, 2009-13 లో మగవారికి 65.8 సంవత్సరాలకు, ఆడవారికి 69.3 సంవత్సరాలకు పెరిగింది. ఇప్పటికీ ప్రభుత్వ మరియు ప్రైవేటు రంగాల నుండి కలిసి తీసుకున్న ఆరోగ్య సంరక్షణ సేవల లభ్యత సరిపోవు. సేవలు మరియు సౌకర్యాల ఖర్చు జనాభాలోని ఎక్కువ భాగం భరించలేనంతగా ఉంటాయి. ప్రజల శ్రేయస్సు కోసం ప్రతి ఒక్కరినీ సమగ్ర మార్గంలో చేరుకోవాలనే ఉద్దేశ్యంతో 2017 లో ప్రభుత్వం జాతీయ ఆరోగ్య విధానాన్ని (ఎన్‌పిఇ) ఆమోదించింది.

ముగింపు

మానవ మూలధన ఏర్పాటు మరియు మానవ అభివృద్ధి యొక్క ఆర్థిక మరియు సామాజిక ప్రయోజనాలు అందరికీ తెలుసు. అందువల్ల, విద్య ఉద్యోగ-ఆధారితంగా వృత్తి విద్యకు ప్రాధాన్యతనిస్తూ, ఉండాలి. ప్రపంచంలో శాస్త్రీయ మరియు సాంకేతిక మానవశక్తి భారతదేశంలో సమృద్ధిగా ఉంది.ఉన్నత మరియు సాంకేతిక విద్య కోసం సరిగా వ్యూహరచన చేయాలి.మరిన్ని పాఠశాలలను తెరవడం, మౌలిక సదుపాయాలను మెరుగుపరచడం, ఎక్కువ మంది ఉపాధ్యాయులను నియమించడం, ఉచిత పాఠ్యపుస్తకాలను అందించడం మరియు పాఠశాల స్థాయిలో విద్యా నాణ్యతను మెరుగుపరచడం కూడా అవసరం.సమాజంలోని వివిధ రంగాలలో విద్య మరియు ఆరోగ్య సేవల వ్యాప్తి ఏకకాలంలో ఆర్థిక వృద్ధి మరియు సమానత్వం పొందేలా చూడాలి. మన దేశంలో దాని నాణ్యత మెరుగుపరచాలి మరియు, తద్వారా అవి మనకు ఉపయోగించబడే పరిస్థితులను కల్పించాలి. మానవ అభివృద్ధికి విద్య మరియు ఆరోగ్యం సమగ్రమైనవి అనే ఆలోచన ఆధారంగా మానవ అభివృద్ధి జరుగుతుంది. ప్రజలు తమ జ్ఞానాన్ని చదివి వర్తింపజేసే సామర్థ్యం ఉన్నప్పుడే; వారు గరిష్ట ప్రయోజనాలను పొందగలరు, ఇది సుదీర్ఘమైన మరియు ఆరోగ్యకరమైన జీవితాన్ని గడపడానికి వీలు కల్పిస్తుంది. విద్యలో పెట్టుబడులు మానవులను మానవ మూలధనంగా మారుస్తాయి, ఇది కార్మిక ఉత్పాదకతను పెంచుతుంది. భవిష్యత్ ఆదాయ వనరులను పెంచుతుందనే అంచనాతో అధిక పెట్టుబడుల వల్ల ఈ మెరుగైన కార్మిక ఉత్పాదకత వస్తుంది. విద్యలో పెట్టుబడులు, ఉద్యోగ శిక్షణ, ఆరోగ్యం, వలస మరియు సమాచారం మానవ మూలధన ఏర్పాటు మూలాలు.

మొత్తం ప్రభుత్వ వ్యయంలో విద్యకు ఖర్చు చేసే శాతం ప్రభుత్వానికి సంబంధించిన పనుల యొక్క పథకంలో విద్య యొక్క ప్రాముఖ్యతను సూచిస్తుంది. ఆరోగ్య సంరక్షణ సేవలు మరింత అందుబాటులో మరియు చవకైనవిగా ఉండాలి. ఆరోగ్య సంరక్షణ కూడా పేదరికం, పారిశుధ్యం, తాగునీటి లభ్యత మొదలైన వాటితో ముడిపడి ఉంది, దీనికి మరింత సంపూర్ణ మరియు సమగ్రమైన ప్రణాళిక అవసరం.